

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2030, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
malih oglasov po 15
in 20, večji oglaš
nad 45 mm višini
po Din 2-30, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrtica po 10 Din
Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po preizku

Diktat Vlaške ulice

Mišljenje povprečnega in podpovprečnega Zagreba predstavlja Vlaška ulica. Je to ulica v se zaljubljenih in nekritičnih ljudi, ki so zadovoljni šele takrat, kadar pri polnem litru zabavljajo čez vse in čez ves svet. Če je sploh mogoče ponižati kako idejo, potem se to v Vlaški ulici zgodi gotovo in če hoče kdo izvedeti za razne škandale, v Vlaški ulici bo našel gotovo celo vrsto informatorjev. Včasih se vrši to zabavljanje tudi z več ali manj posrečenimi dovtipi in odtod izvira tudi popularnost Vlaške ulice. Kljub vsej tej popularnosti pa ni Vlaška ulica nikdar imela kak poseben političen pomen, ker je bila pač njena stopnja prezizka.

Kakor pa vse kaže, gre od strankarskega fanatizma zagrizenim vojšteljem KDK žalostna zasluga, da je postala Vlaška ulica tudi političen faktor. Krivda voditeljev KDK je še večja, kakor dokazuje zadnja izjava sam. demokratskega poslanca Grisogona, ki že ne govori več o uplivi Vlaške ulice, temveč naravnost o njenem diktatu. In v času, ko govorijo redičevski voditelji v najvišjih besedah o hrvatstvu, o hrvatskem Zagrebu, pa korigira člen KDK vse te slasospeve in na podlagi dejstev dokazujejo, da vlada v Zagrebu diktat nenacionalne Vlaške ulice. A ne samo nenacionalne, temveč naravnost izdajalske in tudi za najčistejšega Hrvata samo izdajalske Vlaške ulice! Kajti nič manj ko spomenico na Mussolinija in Horthyja, največja nasprotnika hrvatskega naroda pripravlja ta zabavljaška Vlaška ulica, da se opravičeno zgraža več član vodstva KDK, sam. demokratični poslanec Grisogono. Zato kliče vodstvu KDK, da mora napraviti konec vsem svojim koncesijam tem nerazsodnim masam in da treba proti uplivi Vlaške ulice nastopiti z vso silo. Zakaj ni naslala država SHS vsled volje te ali one čaršije, temveč iz zgodovinske možnosti in zato tudi ni sile, ki bi to državo vrgla.

Proti diktatu Vlaške ulice je nastopil g. Grisogono, zadel pa je KDK, kateri sam pripada. Zakaj brezpomembna, kakor je bila, bi ostala Vlaška ulica, če ne bi voditelji KDK preskrbeli tej ulici političen upliv. Pa še iz Radičevih časov ni bila vsa politika teh hrvatskih politikov nič drugega ko slepa hujskinja proti Beogradu. Samo licitacije navzdol, samo hlapčevanje in stinktom množice, samo demagogija najbolj kričave sorte, to je bila vsa politika strank sedanje KDK. Kdo bo dalje zalezal v najbolj neokusen plemenski šovinizem, kdo se bo bolj proslavil z neprevdarjenim radikalizmom, samo v tem je bila ambicija politikov KDK in sedaj pridejo posledice. Kakor je že dejal strani Goethe: priklicali so duhove in sedaj se jih ne morejo otresti. Vlaška ulica jim je zrasla čez glavo in danes so pod njenim diktatom. Voditelji so postali plen masnih instinktov, množica pa gospodar voditeljev.

In tako je pojasnjen uganka radičevske in zagrebske politike. Ne more biti več konstitutivna, more več trezno presojati dogodkov, ker je pod bičem množice, ki drvi z elanom v pogubo. V času, ko najbolj done tirade o svobodni Hrvatski, je ta zapadla diktaturi mase, one iz zabavljaške Vlaške ulice.

Kljub apelu g. Grisogona pa ni pričakovati, da bi bilo diktata Vlaške ulice kmalu konec, ker je danes vsa KDK brez moža avtoritete. Ko je še živ el Stepan Radič, čegar beseda je neomajno vladala, se je vendar že začel političen upliv Vlaške ulice. Danes, ko Radiča več ni in ko so prišli za njim samo ljudi, ki žive le od Radičevga imena in ki se morajo na vse sile boriti, da se vzdrže na površju, danes je prišla zlata doba za Vlaško ulico. Kakor plebs v starem Rimu, tako določa danes Vlaška ulica politiko Zagreba in pripravlja enako katastrofo, kakor jo je preživel tati Rim, ko je izgubil moč, da se upre instinktom mase.

G. Grisogono je s hvalevredno odkritosrčnostjo konstatiral, da vlada v Zagrebu diktat Vlaške ulice. Zato pa naj gospodje od KDK lepo prenehajo s svojimi izjavami v imenu hrvatskega naroda, ker ne govore v imenu hrvatskega naroda, temveč po diktatu Vlaške ulice. In zato zabavljajo, kakor zabavlja Vlaška ulica, zato širijo plemensko mržnjo, kakor želi to Vlaška ulica, zato je kričava politika, kakor je kričava Vlaška ulica. Zato pa je tudi negativna vsa politika KDK, kakor je negativna literarna politika Vlaške ulice.

Samo politika najnižje vrste je pod diktatom ulice in da je politika KDK take vrste, je razvidno iz Grisogonove konstatacije. S tem pa je tudi povedano, zakaj je še vedno sporazum v državi nemogoč; ker diktata Vlaške ulice ne bo nikdar priznal noben odgovoren politik. Pod diktat Vlaške ulice gredo samo ljudje infantilne politike.

Jasna linija dr. Korošca

Izjava o občinskih volitvah v Bosni in notranji politike vlade

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) O občinskih volitvah v Bosni in Hercegovini se je mnogo pisalo. Od strani opozicije se je demagoško kritiziralo delo vlade, v Beogradu samem pa je bilo radi teh volitev polno sestankov med vodilnimi politiki. Pravtako visi še vedno v ozračju ugibanje, ali naj vlada porabi »močno roko« proti opoziciji. Zato se je Vaš urednik obrnil naravnost na predsednika vlade g. dr. Korošca, da izve njegove viise o volitvah v Bosni in Hercegovini, o sporazumu med vladnimi strankami in o namerah vlade, kar se tiče zahtev po močni roki. G. predsednik vlade je izjavil:

»V notranji politiki je trenutno pozornost vlada obrnila na občinske volitve v Bosni in Hercegovini. Volitve so se izvršile vzorno, kar najlepše dokazuje dejstvo, da je prišlo na notranje ministrstvo le par pritožb, ki sem jih dal takoj preiskati. Kot notranji minister moram svojemu političnemu uradništvu v Bosni in Hercegovini izreči najlepše priznanje, da je tako korektno in tudi popolnoma objektivno organiziralo prve občinske volitve.

Sedaj se vrši konstituiranje občinskih odborov. V glavnem bodo pristali vladnih strank nastopali v medsebojnem sporazumu. Tu pa tam bodo morda pri konstituiranju vplivale tudi krajevne politične razmere, kar se pri občinskih volitvah povsod dogaja. To pa se radi tega ne more smatrati za tragično. Nove težave bodo nastopile v kmečkih občinah, kadar se bo organiziralo funkcioniranje občinskega aparata. Toda upam, da bo uradništvo s potrpežljivostjo in ljubeznijo do naroda tudi vse težkoče prebrodilo. Kmalu bom lahko rekel, da sedaj v celi državi občinske samouprave izvršujejo svoje naloge.

Govorjenje o jaki in slabi roki v notranji politiki se mi zdi odveč. Glavni program današnje vlade je pomirljivost in zakonitost. S tem je dovolj povedano. Vlada ne bo postopala niti slabotno niti jako, ampak samo po zakonu. Kdor se pregreši proti zakonu, mora nositi zakonske posledice, pa najsi bo pristal vlade ali opozicionalnih strank, ali Srb, Hrvat ali Slovenec. Zakoni morajo veljati za vse. Izjem ni za nikogar. Življenje državljanov se mora čuvati po obstoječih zakonih. Na to mora vedno paziti vsaka vlada. V tej smeri bo naša vlada izvajala svojo dolžnost v polni meri. Ako sevlada ne bi držala zakonov, bi bila to njena slabost. Ako se drži zakonov, izvršuje samo svojo dolžnost in je v tem oziru jaka. Kdor si drugače predstavlja jakost in slabost vlade, je na napačni poti.

Dr. Korošec za boljšo upravo

Beograd, 2. nov. (Tel. »Slov.«) Pri mnogih upravnih in policijskih oblasteh posebno v Srbiji, kjer poleg ostalih poslov opravljajo tudi kazenske preiskave, se stalno kopičijo zastanki. To povzroča velik zastoj. Da bi odpravil to težko zlo, je predsednik vlade g. dr. Korošec postril svojo prejšnjo odredbo o brzem izvrševanju poslov. V novi okrožnici je g. predsednik predložil podrejenim organom, kako velika škoda nastaja vsled te malomarnosti, ki je ne bo kaznoval samo po disciplinarnih predpisih, nego tudi po kazenskem zakonu in po odredbah zakona za zaščito države. Po teh odredbah se nemarljivi uradniki lahko prestavijo, ne da bi jim povrnili potni stroški; lahko se jim odvzame plača za tri mesece ali pa se sploh odpustijo iz državne službe. Na drugi strani pa bodo uradniki, ki so marljivi, dobili posebne nagrade. Za pobočjšanje administracije služi tudi relativna stalnost, nastavljanje kvalificiranih uradnikov. V prihodnjem proračunu bo predvidenih 60 mest za diplomirane pravnike.

K temu pripominjamo, da velja to predvsem za južne kraje, kjer je policijska, v slovenskem zmislu upravno-politična služba zelo ozko zvezana tudi s sodstvom in opravlja tudi več sodnijskih poslov. Korak predsednika vlade in notranjega ministra je izzval v vsej javnosti veliko odobravanje.

Razlika se uradnikom izplača v celoti

a Beograd, 3. novembra. (Tel. »Slov.«) Danes je finančni minister g. Subotić izjavil časnikarjem, da je tako zvano švedsko posojilo gotovo ter da se bo uporabilo za viseče dolgove. Kakor je zvedel Vaš dopisnik, se bodo s tem zneskom pokrili vsi dosedanja viseči dolgovi, ko bo posojilo realizirano, med njimi tudi zaostanki razlik plač državnih uradnikov. S tem bo državno uradništvo prišlo prvič, odkar obstoja ta zahteva do vseh svojih zakonitih prejemkov, tudi zaostalih.

Organizacija prehrane

a Beograd, 3. novembra. (Tel. »Slov.«) Minister za socialno politiko g. Barič, kakor tudi ostali člani vlade se intenzivno bavijo s prehrano tako zvanih pasivnih krajev. Gosp. Barič je vzel za to poseben način in sklical konferenco poslancev vsake oblasti, ki je pasivna, da bi na ta način dosegel soglasje pri vseh v poštev prihajajočih činiteljih. Obenem je v stalnih stikih z gozdarsko-rudarskim in železniškim ministrstvom. Tako se je vršila konferenca za zetsko oblast v Črni gori, kjer se je dosegel med vsemi zainteresiranimi poln sporazum. Denar se bo razdeljeval samo tam, kjer ni delovne možnosti. Drugod se bo podpora podeljevala prebivalstvu z javnimi deli. Sedaj je na vrsti Dalmacija. Za njo pridejo druge oblasti, osem po številu, ki so pasivne. Danes se je vršila seja tako zvanih gospodarskih ministrstev v predsedništvu vlade, na kateri so prisotni ministri pod predsedništvom g. dr. Korošca obravnavali o besedilu novega zakona za pomoč pasivnim krajem in o tem, katere oblasti so se označile kot pasivne.

Značilen sestanek

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Današnji dan je bil dan konferenc med vodilnimi politiki. Največje iznenadenje je prinesel za politične kroge sestanek med predsednikom vlade g. dr. Korošcem in zemljoradniškim voditeljem g. dr. Jovanovićem. G. dr. Korošec se je po prejšnjem dogovoru z g. Jovanovićem sestel z njim davi ob 8 v klubu v narodni skupščini. Sestanek je trajal nad eno uro. G. dr. Korošec je s tem sestankom pokazal, da ima tudi pravo razmerje z opozicijo.

G. Jovanović je o tem sestanku dejal, da je šel na sestanek radi volitev v Bosni in Hercegovini ter je tudi sam navedel tri kraje, v katerih se mora pritožiti nad postopanjem oblasti. Dalje je dejal, da sta govorila o tem, kako naj se bosensko-hercegovinskemu kmetu pripomore do blagostanja, kako naj se tam pospešujejo javna dela in kako naj se pasivni kraji spravijo v ravnotežje. G. Jovanović je nadalje priznal, da sta se razgovarjala o političnem delu v narodni skupščini.

Kako sodi Obzor

a Zagreb, 3. nov. (Tel. »Slov.«) »Obzor« se bavi v uvodniku z domnevnimi zahtevami NRS in DS, da se uvede oster režim. Pri tem piše o vlogi g. dr. Korošca, ki se, kakor izgleda, takim nameram demokratov in radikalov zoperstavlja. Neuporabljane represivnih ukrepov opravičuje s tem, ker uvidi, da bi to razplamtelo strasti in bi zašli v krizo, iz katere bi ne bilo izhoda. Dr. Korošec nasprotno naglašja, da je njegova mislija, umiriti duhove in pripraviti možnost za sporazum.

Kongres sodnikov

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Jutri se vrši v Beogradu občni zbor Združenja sodnikov bivše Srbije in Črne gore. V ponedeljek pa se vrši v Beogradu skupna skupščina vseh delegatov sodnijskih združenj cele države. Za Slovenijo je prisel v Beograd tajnik sodniškega združenja preiskovalni sodnik g. dr. Ravina. Skupščina bo prvič izrazila mnenje sodnikov o novem zakonu o sodiščih.

Nj. Vel. kralj in kraljica odpotovala v Pariz

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Danes ob 4 popoldne sta Nj. Vel. kralj in Nj. Vis. kraljica odpotovala z orient-ekspresom v Pariz, kjer ostaneta osem do deset dni. S tem je prešla kraljeva oblast na ministrski svet. Tozadeven ukaz je bil že včeraj podpisan.

Sporazum med radikali in JMO v Bosni

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Danes so se sestali različni vodilni politiki. Tako sta se dalje časa razgovarjala predsednik JMO kluba g. dr. Spaho in predsednik NRS kluba g. Vukičević. V glavnem je šlo za sporazum pri konstituiranju občinskih odborov v Bosni in Hercegovini. Kakor je predsednik vlade v gornji izjavi izjavil, je prišlo skoro v večini občin med obema vladnima strankama do popolnega sporazuma.

Spor radi Grisogona

a Zagreb, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Kakor se je pričakovalo v zagrebskih krogih, so na Grisogonove izjave v KDK učinkovale kot bombe. »Obzor« piše, da je Grisogono v javnosti že drugič tako nastopil, kar je nedostojno za tako starega politika. Kako so Grisogonove izjave vplivale v krogih KDK, nam tokazuje dejstvo, da je sam Pribečević smatral za potrebno, dati izjave proti Grisogonovim trditvam. V radičevskih vrstah so Grisogonove izjave izzvale najneugodnejši vtis. Kakor je Vaš dopisnik iz najmerodajnejših krogov zvedel, je nastalo vprašanje glede nadaljnjega črtoja Grisogonovega v KDK. Kot revanž na Grisogonove izjave prinaša »Hrvatski Borac«, čigar urednik je Joe Matošić, ki služi v borbi za načrte HSS (njegov redni sotrudnik je Vladimir Radič), odlomek iz govora Mate Drinkovića. V njem dokazuje, da je Pribečević l. 1922 zahteval preganjanje hrvatskih kmetov.

V demokratskem klubu

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Tudi današnja »Pravda« hoče vedeti, da se je na večeršnjem sestanku med vodilnimi politiki DS kritiziralo delo vlade, potem pa delo demokratskih ministrov. Posebno naj bi bila prizadeta ministra g. Pera Marković in Milan Grol. »Pravda« poroča, da se je proti obema zelo ostro izrazil strankin predsednik g. Davidović. Baje se je pojavilo tudi nezadovoljstvo z delom vlade, ki da ni dovolj ostra proti KDK. Kakor smo poučeni pa te vesti ne drže in so vodilni demokrati za ohranitev sedanje koalicije. Najbrže je tudi to pot bila želja mati teh odstavkov in napadov.

Zopet vagoni

a Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Predsednik zagrebske trgovske zbornice g. Arko je poslal ministrskemu predsedniku brzojav, v katerem ga prosi za posredovanje radi vagonov. Ministrski predsednik je takoj stopil v stik z merodajnimi krogi ter se je odredilo, da se zagrebskim nedostatkom, v kolikor je sploh mogoče, takoj odpomore.

Zveza državnega uradništva

Beograd, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Včeraj in danes se je vršilo pod predsedstvom dr. Mike Jovanovića seja glav. odb. Zveze drž. nameščenec. Prisotni so bili vsi člani gl. odbora in delegati pokrajinskih zvez. Slovenijo sta zastopala ravnatelj Paternost in dv. svet. dr. Ferjancić. O izvršenem delu je poročal glavni tajnik dr. Gjorgjevič. Med drugim je tudi povdaril vpliv dogodkov od 20. junija na delo organizacije. Nekateri člani so bili za reorganizacijo, ki pa se je odložila do prihodnjega kongresa. Govorilo se je tudi o preobdavljenju drž. uradnikov, ki so bolj obremenjeni od zasebnih nameščenec. Skenjeno je bilo, da se proti tej preobremenitvi napravijo potrebni koraki.

Belgraiske vesti

Davčni oblasti v Slovenski Bistrici in v Škofji Loki se ohranita kljub temu, da ni tam sedež okrajnega glavarja.

Vpokojeni so: Adolf Sadar, upravitelj državnega vzgajališča v Ljubljani; Josip Beguš, ekonom dečjega doma v Ljubljani; Frane Vrhunec v zavodu za slepe v Kočevju.

Odlikovani sta: Z redom sv. Save IV. razreda gospa Maša Gromova od Splošnega ženskega društva v Ljubljani, in Miss Fanny S. Copeland z redom sv. Save III. razreda.

Na dopust je odpotoval minister brez portfelja g. dr. Šumenković.

† P. Viktor Kolb

Gradec, 2. nov. Danes je v tukajšnjem jezuitskem samostanu na Schlossbergu umrl p. Viktor Kolb.

Rojen 13. februarja 1856 v Breitenbachu na Moravskem je stopil 14. avgusta 1873 v jezuitski red in bil 1883. posvečen. Od 1884. do 1886. je deloval kot profesor teologije v Inomostu, nakar je bil prestavljen za kateheta in pridigarja na Dunaj, kjer je l. 1894. postal superior. Jeseni 1896 je prišel kot superior v Prago, odkoder pa je že naslednje leto odšel za rektorja v Inomost. Tu je ostal do 1899., nakar je kot misijonar deloval dve leti v Trstu. Tekom teh osemnajstih let je priobčil in izdal številna dela in spise, med drugimi: »Razprave o socialnem vprašanju«, razpravi o Ignaciju Loyoli in o reformaciji. Izdal je svoje zbrane govore. Kot govornik je bil mojster klasične retorike.

Višek njegovega delovanja je bilo njegovo devetnajstletno udejstvovanje v vseučilišni cerkvi na Dunaju od 1901. do 1920. leta. Deloval je tu kot pridigar, katehet in vodja kongregacije. Osebe iz najvišjih kakor tudi nižjih iz priprostih krogov so pri njem, svetovno naobraženem in krščanskem učenjaku iskali nasveta in tolažbe. Skromen in deloven ni nikdar iskal časti in zahvale. Med vojno je opravljal težko nalogo dušnega pastirja med težko ranjenimi.

Nevestljivi zaslugi pa si je priboril na polju organizacije katoliškega tiska. On je prvi, ki je uvidel, kako važno ulogo bo igralo časopisje. Organiziral je »Pijevo društvo«. Prepopoval je vse kraje in z njemu lastnimi prepričevalnimi govori vzdigoval široke sloje za katoliški tisk, ki mu dolguje za svoj razvoj največjo zahvalo.

Težave francoske vlade

v Parizu, 3. novembra. (Tel. »Slov.«) Potem, ko je bil odpravljen konflikt radi laične zakonodaje, je prišel Poincaré včeraj v težek konflikt s finančno komisijo poslanske zbornice, ker je ostro poudarjal svojo zahtevo, da odklanja vsako spremembo v svojem proračunskem predlogu in da bo vsakokrat stavljal vprašanje zaupnice. Finančna komisija je sklenila, da protestira proti tej metodi razprave o proračunu.

V včerajšnji številki smo poročali o sporazumu, ki je bil dosežen v francoski vladi o členih 70 in 71 finančnega zakona. Kompromis obstoja v tem, da je Poincaré precej popustil zahtevam levica. Po novi stilizaciji so redovi, ki se smejo vrniti v Francijo, naštetni imenoma in je njihovo število omejeno na minimum. Za vsako nadaljnje dovoljenje pa je potreben poseben zakon in ne samo odlok državnega sveta kakor je bilo predvideno v prvotnem načrtu. Z izjemo skrajnih levicarjev in desničarjev so vse stranke s tem kompromisom zadovoljne, ker mislijo, da je s tem odpadla nevarnost vladne krize, ki je oretila vsled zahteve radikalnih socialistov.

»Germania« piše, da je iz debate o teh členih razvidno dvojje: prvič, da je Poincaré brezpogojno zato, da si ohrani sodelovanje radikalnih socialistov. On nikakor ni mnenja, da bi se vlada narodne sloge mogla vzdržati brez njih. Daljni sklep pa je ta, da odpor proti čl. 70 in 71 v gotovih levicarskih krogih ni znak, da bi znova vplamtelo bojno razpoloženje proti cerkvi. Ta odpor je bolj izraz vedno bolj rastočega nezadovoljstva z vlado narodne sloge, ki že več kot dve in pol leti ovira parlamentarno delo.

O tem nezadovoljstvu piše tudi ostalo časopisje, ki posveča posebno pozornost razmeram v največji francoski stranki radikalnih socialistov, ki je povodom teh dogodkov sklicala svoj kongres za 2. november v Angers. Radikalni socialisti so danes razdeljeni v dve približno enako močni skupini. Ena, ki ima svoje zastopnike v vladi in je še za nadaljnje sodelovanje s Poincaréjem; druga, ki je za skrajno opozicijo. Vkljub temu, da bo imel Herriot težko stališče radi tega, ker bo moral zagovarjati četudi omiljena čl. 70 in 71, vendar se smatra, da bo tudi na tem kongresu prevladala enotnost v stranki in bo tako odstranjena nevarnost vladne krize.

Drugi zopet smatrajo, da je kongres stranke bil sklican samo radi tega, da bi se vsled groženj popustilo levicarskim elementom glede omenjenih členov. V temu smislu prinaša »Journal des Debats«, ki brani zmerno katoliško stališče, oster napad na ministra Herriota. Najpreje je Herriot, — tako piše list — baje vsled nezadovoljstva v svoji stranki, zahteval spremembo obeh členov v ministrskem svetu. Ko je bila ta zahteva sprejeta, pa mu to ni dovolj, nego mora še pred kongres svoje stranke. Če bi tako delali vsi ministri, potem ne bi imeli niti vlade niti parlamenta. Predno bi storil kak sklep, bi morali vprašati za svet in prositi odobrenja vse stranke, vsak odbor, vsako organizacijo. To pa pomenja anarhijo.

Katoliško časopisje tudi ni zadovoljno in zahteva vrnitev vseh pravic. Ostro napada Poincaréja vsled njegove popustljivosti in zahteva njegov odstop. Opažati je veliko borbenost, od katere si voditelji katoliškega pokreta obetajo v bodočnosti lepih uspehov.

Ostavka romunske vlade

v Bukarešti, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Bratianu je danes popoldne podal regentskemu svetu demisijo kabineta, ki je bila sprejeta. Regentski svet se je posvetoval o položaju. »Vitorul« je objavil komunikate liberalne stranke, da je ministrski predsednik smatral za potrebno, ker so pogajanja za stabilizacijo valute in za zaključek inozemskega posojila skoro končana, da se sestavi vlada narodnega edinstva in solidarnosti, da se nadaljuje zveč potrebni zakonov in zagotovi politika finančne konsolidacije. Ker ni imel možnosti, energično nadaljevati do vršitev dolžnosti, je prepustil regentskemu svetu, da sestavi novo vlado. Posebna izdaja »Dimineacea« poroča, da se je položaj v zadnjih urah zelo poostiril, ker je Bratianu zahteval od regentskega sveta rok za izvedbo zunanjega posojila in stabilizacije valute in za kontrolo uporabljanja tovarnih blagov. Ker bi bil to neomejen rok, je regentski svet to Bratianovu zahtevo najbrže odklonil. Listi tudi poročajo, da je bil ministrski svet mnenja, da ni mogoče, sestaviti koncentracijske vlade ali kabineta pod vodstvom neutralne osebnosti, ki bi eventualno mogel sodelovati s sedanjim parlamentom dva do tri mesece. Zato se bo najbrže na željo regentskega sveta odločil voditelj narodnokmetke stranke Maniu, da sestavi kabinet. Taka nova vlada bi najbrže izvedla tudi nove volitve; zunanje ministrstvo v novem kabinetu bi se ponudilo Titulescu, ki je, kakor poročajo listi, bil že odpoklican nazaj v Romunijo iz Londona, kjer deluje zopet kot poslanik.

Pred predajo demisije je bila seja ministrskega sveta, na kateri so formulirali izjavo, da se podaja demisija zato, ker smatra odstopajoča vlada, da je potrebna sestava kabineta narodne sloge. Nova vlada pa more samo s sodelovanjem s sedanjim parlamentom nadaljevati delo za gospodarsko obnovo države. Na ministrskem svetu je Bratianu še poročal o pogajanjih za zunanje posojilo. Navedel je, da je neka nemška, v Parizu zastopana bančna skupina pripravljena, udeležiti se romunskega posojila, ravno tako tudi ameriška bančna skupina Dillon, Read & Co. Po došlih poročilih bi se emisija posojila lahko realizirala že 15. t. m. Tekom prihodnjega tedna bi prišli v Bukarešto delegati inozemskih bančnih konzorcijev, da podpišejo pogodbo, katere zadnje formalnosti so sedaj končane. Danes bodo tudi dospeli v Berlin romunski delegati s končnoveljavnim besedilom pogodbe med Nemčijo in Romunijo.

Bratianu je še včeraj predložil regentskemu svetu pismen memorandum, v katerem izjavlja, da vlada ne more več prevzeti odgovornosti za posojilo in za stabilizacijski zakon, katerega bi imela samo predložiti v sprejem, toda bi ga ne mogla izvesti. On in njegovi tovariši so pripravljene odstopiti pod častnimi pogoji, če jih more nadomestiti sposobnejša vlada.

Danes popoldne so se že začela pogajanja regentskega sveta z voditelji strank, od katerih je povabljen v avdienco Jorga ob 4. popoldne,

Aretacija generala Pangalosa

v Atene, 3. novembra. (Tel. »Slov.«) Včeraj zvečer je bil aretiran general Pangalos, ker je preiskava o krvavih dogodkih pred klubovim poslopjem pangalistov v času volitev meseca avgusta dognala, da je bil Pangalos teh dogodkov sokriv. Takrat je bilo z nekega balkona te hiše oddanih več strel, ki so ranili več oseb.

130 ranjenih v Lvovu

v Varšavi, 3. novembra. (Tel. »Slov.«) Spopadi med ukrajinskimi in poljskimi študenti v Lvovu so se nadaljevali tudi v petek. Poljski študenti so po načrtu šli pred ukrajinske trgovine in hiše in razbijali okna. Bilo jih je več aretiranih. Pri ukrajinskih študentskih klubih so našli večje množine razstreljiv in orožja. Skupno število ranjenih se je zvišalo na 130, med njimi 30 policistov, vendar pa smrtnih žrtev ni bilo. V Lvovu se bojuje, da se bodo v nedeljo krvavi spopadi nadaljevali. V nedeljo bo v Lvovu tudi cerkvena procesija Ukrajincev, h kateri je prišlo v mesto mnogo prebivalstva z dežele.

Coolidge čestita Hooverju

v New Yorku, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Predsednik Coolidge je v petek zvečer poslal nekemskemu kandidatu Hooverju brzojavno čestitko h končani volivni kampanji. V brzojavki ga je označil kot zmognega, izkušenega in zanesljivega voditelja, ki je sposoben za mesto predsednika.

Občni zbor Profes. društva

Novo mesto, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršil tu občni zbor ljubljanske sekcije profsorskega društva. Po pozdravu dr. Tillerja in šefa prosvetne uprave dr. Capudra je poročal predsednik Jeran o delovanju sekcije po zadnjem občnem zboru. Na predlog dr. Bevka je bil izrečen odbor absolutorij. Pri volitvah je bil večinom izvoljen stari odbor. Po referatu prof. Vazzza o izvoji pedagoški šoli je bil sklenjen protest proti nameščanju neakademikov, torej tudi absolutentov višje pedagoške šole za strokovne predmete na učiteljskih in se naj odpravi čl. 14 pravil o diplomskem izpitu za učitelje na učiteljskih. Društvo zlasti protestira proti načinu namestitve absolutentov višje pedagoške šole v Slovenijo. Nato so prišli na vrsto razni predlogi podoborov in izbrani referat prof. Vrhovnika o zakonu o sodnikih, nakar je predsednik občni zbor zaključil. Po skupnem obedu so si udeleženci občnega zbora ogledali kmetijsko šolo na Grmu, kjer jih je ravnateljstvo gostoljubno pogostilo.

Avarescu ob 6. popoldne, Maniu pa za jutri opoldne.

Vaš dopisnik doznava o stališču posameznih strank: Narodna kmetijska stranka danes ne smatra za mogočo niti koncentracijsko niti koalicijsko vlado. Gospodarski položaj sploh ne dopušča sestave provizorične vlade, temveč zahteva močen, soliden kabinet za izvedbo vseh potrebnih finančnih, gospodarskih in političnih reform. Vendar pa narodna kmetijska stranka nima ničesar proti temu, sodelovati s posameznimi osebnostmi izven svoje stranke, tako n. pr. s Titulescu ali tudi z Jorgo, dasi je on pred kratkim sklenil s Avarescu posebno pogodbo in odpovedal svojo prejšnjo pogodbo z narodnimi zaranisti. Tudi list »Cuventul« piše, da je Maniu že naznanil kompetentnim faktorjem, da je njegov stranka pripravljena v vseh vprašanjih, ki so na dnevnem redu, prevzeti odgovornost in se udeleževati vseh bodočih dogodkov. Kakor poroča »Dimineacea«, je izjavil profesor Jorga, da je gotovo, da bo Bratianov kabinet nadomestila vlada Mania. Kot mnenje generala Avaresca se doznava, da bi se mogla sestaviti koalicijska vlada, ki bi imela sodelovati s sedanjim parlamentom in izvršiti zunanje posojilo, stabilizacijo valute in državni proračun. Avarescu pa bi bilo všeč, če bi koalicijske vlade samo tedaj, če bi imela v njej mesta tudi liberalna stranka.

Demisijo vlade je danes popoldne ob 3. sporočil poslanski zbornici Bratianu, senatu pa notranji minister Duca. Ob 4. popoldne je sklicana seja vladne večine. Notranjega ministra Duca je včeraj sprejel kraljica-vdova Marija. Čuje se, da sta princ Stirbey in dvorni minister Ciotti pripravljala Bratianu, naj pospeši po možnosti mirno rešitev krize. Radi nepričakovane izbruha krize se pričakuje, da bo adrečna debata v poslanski zbornici danes popoldne končana.

Razvoj krize

v Bukarešti, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne ob 5. sta bila sprejeta pri regentskemu svetu predsednik Benita Nicolaescu in predsednik poslanske zbornice Savianu. Oba sta pripravljala sestavo koncentracijske vlade. Za jutri dopoldne ob 11 je povabljen na avdienco pri regentskem svetu general Avarescu, ob 12 Maniu, 4. popoldne profesor Jorga in ob 5. popoldne dr. Lupu. Regentski svet je Titulescu brzojavno poklical nazaj. Demisionirana vlada bo prepustila prihodnji vladi, da odloči o postopanju finančnih delegacij v Parizu in Berlinu. Obstojno mnenje, da bo nova vlada naročila berlinski delegaciji, da podpiše pogodbo z Nemčijo.

Princ Stirbey je izjavil dopisniku lista »Lupta«, da smatra v sedanjem trenutku sestavo koncentracijske vlade za neverjetno. Ne vidi drugega izhoda, kakor vlado Mania. Uradna agentura »Rador« smatra za verjetno, da bo Titulescu vstopil v Maniuevo vlado.

Stabilizacija bolgarskega leva

v Sofiji, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Obenem pogodbo o posojilu se bo začetkom prihodnjega tedna predložil bolgarskemu sobranju načrt zakona o stabilizaciji leva v smislu današnjega njegovega kurza. Stabilizacija pa se ne bo izvršila na podlagi kurza dolarja, temveč na zlati podlagi. En lev bo vseboval 1.92 grama zlata.

Drobne vesti

Turško-grška pogajanja. Grški poslanik v Angori Papas se je danes vrnil na svoje mesto. Venizelosova vlada mu je dala na pot instrukcije, da se pogaja s turško vlado o rešitvi grško-turških vprašanj.

Poljsko-litvanski spor. V petek zvečer je odpotoval zunanji minister Zaleski z dvema sodelavcema v Königsberg na bodoči poljsko-litvanski sestanek.

Volitve v deželne zastope so na Češkoslovaškem razpisane za 2. december. Socialisti računajo na uspeh.

Konferenca nasledstvenih držav o predvojni dolgovih bo odgodena preko novega leta.

Razprava proti atentatorju na Obregona. V San Angelu se je začela včeraj razprava proti Obregonovemu morilecu Torralu. Poleg Torrala je meksikanska vlada obtožila tudi več redovnikov iz samostana Bnadel, da bi na ta način pred svetom opravičila svoje krvavo preganjanje katolikov.

Politična tatvina. V stanovanje glavnega urednika »Narodne politike« dr. Janda je bil izvršen politični vlom, pri katerem so storilec, ki še niso znani, prebrskali vse stanovanje. Niso pa odnesli nič drugega, kakor manuskripte bivšega finančnega ministra dr. Rašina.

Poplava ob gornjeitalijanskih jezerih Lago Maggiore in Lago di Como je dosegla rekordno višino. Posebno je prizadeto mesto Como, kjer se more vršiti promet samo s čolni. Ravnotak tudi v Lecco. Preplavljeni so tudi mesta Pavia, Piacenza in kraji ob brennerski železnici. Na italijanski rivieri je vihar napravil velika opustošenja.

Razbojniški napadi na vlake v Grčiji. Na orijent-ekspresni vlak, ki prihaja iz Aten, so včeraj že drugič tekom tega tedna streljali neznaní atentatorji pri postaji Domokos v Tesaliji, vendar ni bil nihče ranjen.

Marks o katoliški akciji

Znani voditelj nemškega centra Marks je te dni na zborovanju prosvetnih društev v Draždanh govoril o značaju in vlogi katoliške akcije ter med drugim izjavil: Episkopat bo o tem vprašanju v kratkem izdal potrebna navodila. Ta akcija je potrebna: Pokvarjenost in razuzdanost slova zavzela tak razmah, da pretita zadušiti v človeku vse plemenito in dobro. Ravno poslednji procesi proti mladostnim zločincem dokazujejo, kakšen duh vlada med našo mladino. Brezvestno časopisje pa z izkoriščanjem takega materiala samo še bolj razširja strup. Živimo v dobi, ko se do skrajnosti izkorišča vsak tak slučaj od časopisja, ki išče samo senzacije. Morala pada vidno. Potreba združitve vseh pozitivnih moči; ljudi, ki bodo mogli s svojo izobrazbo in radi svojega položaja čim bolj pospeševati pravično stvar in ki bodo s tem pomagali k ozdravitvi družbe.

V kaki obliki se naj osnuje katoliška akcija? Doslej o tem naši škofje še niso objavili svojega mišljenja. Katoliška akcija ne misli biti nikaka nova organizacija. Ona ne bo niti najmanj omejevala ali ovirala delokrog naših vrlih in tako uspešno delujočih organizacij in društev. Njen namen je, delo teh organizacij poglobiti in organizacije čim bolj zblížiti. Prosvetna in druga med ljudstvom že obstoječa društva naj bodo vodilna. Kajti delovanje in uspehi teh društev so običudovanja vredni. Ta društva bodo odslej delovala tudi v duhu katoliške akcije in bodo mnogo dobrega storila, če bodo našla podporo celokupnega katoliškega prebivalstva. Mi mislimo, da ni potrebno, da bi naša društva postala Katoliška akcija, ona bodo pri njenem udejstvovanju sodelovala, kajti Katoliška akcija ni nikaka organizacija in zato ne potrebuje nobenih novih osrednjih odborov niti nameščenecv. Ona naj samo zbira vse že delujoče moči k skupnemu katoliškemu delu.

Pomanjkanje politične zavesti med katoliki je veliko in zato je borba katoliških poslancev tako težka. Skrbeti moramo za to, da bo katoliško ljudstvo dobilo čim več vzgoje o državnopravnih vprašanjih in o njihovi važnosti. Tako vzgojo naj dobi v svojih društvih. Tu se sreča delo društev s cilji katoliške akcije. Kajti ona hoče in mora doseči, da katoliškemu prebivalstvu vzgoji voditelje, ki bodo vedno jasno in odločno zastopali katoliški svetovni nazor, kadarkoli bi kultura, gospodarstvo in politika posegli v versko ali npravstveno območje. Katoliška akcija bo vedno, kadar zahtevajo to katoliški interesi, vsvarjala med katoliki sloge in enotnost. Sloge in enotnost katolikov! Spoštujemo pa predvsem naša društva, ki naj nas vodijo!

Zeppelin poleti nad Berlin

v Friedrichshafen, 3. nov. (Tel. »Slov.«) Zrakoplov »Graf Zeppelin« bo v ponedeljek n. letel v Berlin. Na krov bo vzel 24 potnikov, med njimi tri ameriške častnike in Amerikanko Miss Adams. Odletel bo ob 2. zjutraj in bo dospel nad Berlin ob 8. uri.

Zanimivo pismo iz Amerike

Iz Amerike smo od prijatelja našega lista prejeli dopis, poslan po »Zeppelinu«, v katerem naš rojak opisuje svoje utise v volivni borbi za predsedniško mesto. Volitve bodo v torek, 7. novembra. Dopis se glasi:

»Morda ne boste dobili samo tega pisma po »Zeppelinu«. Kdaj dospe, boste vedeli preje kot mi Amerikanci. Smith po mojem mnenju ne bo zmagal, ker ga Amerikanci niso vredni. Korupcija strašna. Balkan naj se kar skrije. Državni uradniki, upokojenci in vdove morajo plačevati mesečno po 3 odstotke od prejemkov v republikanski volivni fond. Oba, Smith in Hoover, imata sijajne shode. Entuziazem na obeh straneh velikanski. Smith operira z logiko, številkami, dejstvi in sijajnim sarkazmom. Hoover mistificira. Za njim stoji ves velekapital, ki ve, kaj bi z njim izgubil. Zanj so tudi vsi tihotapci alkohola. Prohibicija je gadje kotišče nemorale in korupcije. Vsled nje gine avtoriteta države in zakonov. Katoliško duhovništvo se v volivni boji ne spušča. Zato so pa protestantski toliko bolj strupeni, pa velekapital in framažonerija nič ne ugovarjata, češ, da »vera ne spada v politiko«. Je vse all right, dokler jim to služi. Delavstvo je v sreči za Smitha, a od republikanskega kapitala odvisno, bo volilo Hooverja. Socialistične organizacije ne znorejo nič: delavci slepi in nevedni, vodstvo je pa udinjano velekapitalu. Slovenski socialisti bodo seveda šli za Hooverjem, ker je Smith katolik, pa naj kapital izpije magari zadnjo kapljo delavčeve krvi. »Evolucija« in boj proti veri je prvo. Kapital gleda in si mane roke. Spretno manevrira in meša štrene, da se delavstvo vseh kulturnih struj, brez ozira na narodnost in vero, ne more združiti v skupno fronto proti pritisku kapitala. Krivda je na neiskrenosti socialističnega vodstva, ki se bori proti kapitalu s papirnati miči. Vojna, kontribucija plača delavcev. Vsem pristnim delavcem po celi domovini prikratk po »Zeppelinu« najiskrenejše pozdrave!

Vaš udani RU-DAavčar.

Žitni trg

Budimpešta. Tendencia: medla. Pšenica: marec 27.28, 28.22, zaklj. 27.22—27.24, maj 27.94, 27.82, zaklj. 27.80—27.82; rž: marec 25.74, 25.48, zaklj. 25.82—25.84, maj 26.10, 25.82, zaklj. 25.82—25.84; koruza: maj 29.74, 29.56, zaklj. 29.56—29.58, julij 29.96, 29.90, zaklj. 29.90—29.92.

Novosadska vremenska napoved. Večina oblačno. Ponekod bo deževalo. Slabi vetrovi.

Dunajska vremenska napoved. Sedanjí značaj vremena bo za enkrat trajal še dalja. Tu in tam bo jutranja megla.